

Protokoll fört vid pleniföredragning

Social- och miljöavdelningen
Miljöbyrån, S4

Närvarande
HJ, RH, AH-J, AH, CW

Frånvarande
VT, FK

Justerat
Omedelbart

Ordförande
Viceantråd
Harry Jansson

Föredragande
Minister
Christian Wikström

Protokollförare
Vattenbiolog
Susanne Vävare

Nr 4

Landskapsregeringens yttrande över republikens
presidents framställning till Ålands lagting om utkastet till
statsrådet förordning om ändringar i del II i bilaga III till
1992:års konvention om skydd av Östersjöområdets
marina miljö

ÅLR 2022/5092

110 S4

Beslut

Landskapsregeringen beslutar att lämna ett yttrande till lagtinget enligt **bilaga S423P04**.

Hänvisning
Republikens presidents framställning
nr 11/2021-2022, dnr ÅLR 2022/5092

Till Ålands lagting

Landskapsregeringens yttrande över republikens presidents framställning till Ålands lagting om utkastet till statsrådet förordning om ändringar i del II i bilaga III till 1992:års konvention om skydd av Östersjöområdets marina miljö

Ålands lagting har den 14.6.2022 begärt ett yttrande enligt lagtingsordningens 31§ 2 mom. över republikens presidents framställning om godkännande i enlighet med 59 § 1 mom. självstyrelselagen. Om ett fördrag eller annan internationell förpliktelse som Finland ingår eller förbinder sig till innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt självstyrelselagen för Åland (1149/1991) faller inom landskapets behörighet, träder bestämmelsen på kraft på Åland endast om lagtinget ger sitt bifall till den författning genom vilken bestämmelsen sätts i kraft.

Skydd av Östersjöområdets marina miljö, HELCOM-konventionen

HELCOM-konventionen beslutade 1992 om en allmän överenskommelse för att skydda Östersjöområdets marina miljö. I samarbetet för att skydda Östersjöområdets marina miljö har man tagit fram en handlingsplan för Östersjön (Baltic Sea Action Plan, BSAP). Målet är att Östersjön ska vara opåverkat av övergödning, ostört av miljögifter, ha en miljöanpassad sjöfart och en väl bevarad biologisk mångfald.

Bilaga III till 1992 års allmänna överenskommelse om skydd av Östersjöområdets marina miljö (FördrS 2/2000, nedan HELCOM-konventionen) gäller bedömningsgrunder och åtgärder för förhindrande av förorening från land. Del II i bilagan gäller belastning från jordbruk. Enligt bilagan ska konventionsparterna genomföra de åtgärder som anges i bilagan, beakta bästa miljöpraxis (BEP) och bästa tillgängliga teknik (BAT) för att minska belastningen från jordbruket. Dessutom ska avtalsparterna utarbeta anvisningar och rapportera till kommissionen.

HELCOM-konventionens ministermöte beslutade den 20 oktober 2021 om ändring av del II i bilaga III till den allmänna överenskommelsen. Ändringar i bilagorna till HELCOM-överenskommelsen ska i enlighet med artikel 32.3 anses ha blivit godkända efter utgången av den tid som kommissionen har fastställt, om inte en enda part under denna tid skriftligen har meddelat att den motsätter sig ändringarna. Ändringarna i bilaga III till avtalet träder i enlighet med kommissionens beslut i kraft den 20 oktober 2022.

Bestämmelserna gäller naturskydd, som enligt 18 § 10 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Varför republikens

president behöver inhämta Åland lagting godkännande. Lagtinget har begärt ett utlåtande från landskapsregeringen, enligt RP 11/2021-2022 och lagtingsordningens 31 § 2mom.

EUs ståndpunkt (COM(2021) 534 final

Europeiska unionen är part i konventionen och har fattat ett beslut att anta ändringen i Helsingforskonventionen.

Ändringen av del II i bilaga III till konventionen kommer att vara bindande för unionen. Eftersom ändringen av bilagan innebär en modernisering av kraven rörande skyddet av Östersjön, en ändring av EU:s internationella åtaganden och ambitioner och ett ökat skydd av miljön stödjer unionen stöder antagandet av rekommendationen.

Landskapsregeringens utlåtande

HELCOM-konventionens överenskommelse och aktionsplan för Östersjön (BSAP) är i linje med de krav som finns i EU-direktiv, FN:s hållbarhetsmål och Bärkraftmålen.

Landskapsregeringen arbetar aktivt med att genomföra så många som möjligt av BSAP:s åtgärder, vilket huvudsakligen genomförs genom de åtgärdsprogram som upprättats enligt vattendirektivets och havsmiljödirektivets krav. I övrigt genomförs jordbruksåtgärder genom CAP-strategin (EU-medel).

I HELCOM-rekommendation 42-43/2, reviderad bilaga III, del II, regel 1 och allmänna bestämmelser står det: "I enlighet med de relevanta delarna i denna konvention ska de fördragsslutande parterna vidta de åtgärder som beskrivs och ta hänsyn till de bästa miljövårdsmetoderna (BEP) och bästa tillgängliga teknik (BAT) för att minska föroreningarna från jordbruket. De fördragsslutande parterna ska utarbeta riktlinjer för de ämnesområden som beskrivs i bilagan". Det finns 6 regler med underliggande punkter som lyfts i rekommendationen.

Regel 2 handlar om växtnäring och definitioner.

I punkt 2, *Inledning* framgår att de fördragsslutande parterna ska införa grundprinciper i sin nationella lagstiftning eller i sina riktlinjer och anpassa dem efter omständigheter i landet i syfte att minska de skadliga verkningarna av jordbruket på miljön.

Det handlar om regel 2.2. punkt 3-12, som omfattar djurtäthet, avloppsvatten från jordbruket, mängden näringsämnen, minskade ammoniakutsläpp, täckgrödor under vintern, vattenskyddsåtgärder (skyddszoner vid behov och våtmarker), regel 3 om växtskyddsmedel, regel 4 om miljötillstånd, regel 5 om övervakning och utvärdering samt regel 6 om utbildnings-, informations- och rådgivningstjänster.

Vidare införs en ny punkt (regel 2.2 punkt 12) om återvinning av näringsämnen, för att återspegla åtagandena i detta avseende i HELCOMS ministerförklaring från 2018 under

EU:s ordförandeskap, samt en ny termordlista, med beaktande av befintlig EU-lagstiftning.

När det gäller krav på djurtäthet, placering av djurstallar, gödselmängder, gödsellagring osv finns bestämmelser i nitratbeslutet (Ålands landskapsregerings beslut (2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket). Beslutet finns i vattenförordning (2010:93). Regel 2.2, punkterna 3-12 genomförs huvudsakligen genom gällande lagstiftning och också genom CAP-strategin. Nedan presenteras några av de villkor som de åländska jordbrukarna har att förhålla sig till.

Alla jordbrukare som erhåller EU:s jordbruksstöd måste följa villkorlighetens goda odlingsmetoder som fastställs i Statsrådets förordning 1384/2022.

I dem ingår krav på 3 meter bred skyddsremsa mot vattendrag (7§) och krav på att minst 33% av gårdens åkerareal ska ha marktäcke under tiden 31.10. – 15.3 (9§).

I miljösystemstödet (som är frivilligt för odlarna) kan man få ersättning för ett "äkta" växttäcke enligt 12 § i Statsrådets förordning 126/2023. Regel 2.2 Punkt 9.

Det är också möjligt att få ersättning för att anlägga en våtmark (en icke produktiv investering). Vattenskyddsåtgärder, regel 2.2 punkt 10.

I miljöersättningen finns en frivillig åtgärd för främjande av cirkulär ekonomi vilket innebär att odlaren ska sprida flytande organiska gödselmedel med en placerande eller nedmyllande utrustning och att en växtodlingsgård kan få ersättning för att ta emot och sprida organiskt material från en husdjursgård. Regel 2.2, punkt 12. Återvinning av näringsämnen. Det finns även en frivillig åtgärd för anläggning av skyddszoner.

Åland genomför regel 3-6 genom riktlinjer och den lagstiftning som redan finns (vattenlagen (1996:61), nitratbeslutet (2016:41)) och den lagstiftning och de förordningar som jordbruksbyrån ansvarar för.

I jordbrukets nya CAP-strategi finns riktlinjer och krav uppställda för bästa miljöpraxis och bästa tillgängliga teknik för att minska belastningen från jordbruk, vilket är i linje med både BSAP och EU-kraven. Anvisningar för CAP-strategins genomförande och uppföljning har tagits fram i samverkan med Finland, då strategin är gemensam för Åland och fasta Finland.

Slutsatser

Landskapsregering behöver se över nitratbeslutet och införa några av de EU-definitioner som anges i regel 2.1. punkt 1-20. Detta kan genomföras i samband med uppdateringen av vattenlagen och vattenförordningen, där nitratbeslutet finns.

I övrigt konstaterar landskapsregeringen att ändringarna i bilagorna till HELCOM-överenskommelsen inte står i strid med självstyrelselagen eller annan landskapslagstiftning.

Mariehamn den 17 maj 2023

Vicelantråd

Harry Jansson

Minister

Christian Wikström